

Adelbert
NIET VOOR PUBLICATIE.

RAPPORT VAN HET ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN GEREPELD VLAS
VOOR DEN OOGST 1941.

DE GEGEVENS.

Aantal bedrijven.

De gegevens die ons ter beschikking stonden waren de productiekosten van een aantal bedrijven uit de Noordelijke Bouwstreek van Groningen, voorkomende in het "Verslag van de Landbouwbedrijfsstudiegroepen in het gebied der Groninger Maatschappij van Landbouw".

De gegevens waren bekend van:

oogst 1939	:	van 22 bedrijven.
" 1938 en 1939	:	" 14 "
" 1937 t/m 1939	:	" 10 "
" 1936 t/m 1939	:	" 7 "

In de gegevens die tot uitgangspunt dienen moeten de toevallige elementen geëlimineerd zijn. De eliminatie kan geschieden zoowel door de objecten te kiezen in de breedte als in de diepte. In het eerste geval worden weliswaar de individuele uitkomsten genormaliseerd, doch niet de wisselvalligheid van den oogst in de verschillende jaren.

In het tweede geval wordt weliswaar aan de tweede eisch voldaan, maar niet in voldoende mate aan de eerste.

In ons onderzoek is de combinatie van beide mogelijkheden toegepast, door de keuze te bepalen tot 7 bedrijven (groep 't Zandt) over 4 jaren. Aan de gegevens van de 22 bedrijven over 1939 kleefde speciaal bovengenoemd bezwaar, daar dit jaar een lage opbrengst aan stroovlas en een wisselvallige zaadopbrengst te zien gaf. Voor elk bedrijf is vastgesteld het gemiddelde over de 4 jaren 1936 t/m 1939; het gemiddelde dezer gemiddelden is te beschouwen als het genormaliseerde gegeven.

De opbrengsten.

De berekende gemiddelde en genormaliseerde opbrengsten zijn aangehouden voor den oogst 1941.

De door het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen op 31 Mei jl. verstrekte gegevens leidden nl. tot de conclusie dat er geen ongunstige factoren aanwezig zijn, die duiden op een te verwachten oogst 1941, die lager zou zijn dan normaal.

De kosten.

De totale kosten hangen e.a. samen met de grootte van de opbrengst. Aldus is het te verklaren, dat de totale kosten voor oogst 1939 lager waren dan in de voorafgaande 3 jaren, maar de fysieke kosten in 1939 laag waren.

Over de prijzen van de kostenelementen valt op te merken, dat deze in de jaren 1936 t/m 1939 weinig veranderingen hebben ondergaan. In 1939 heeft geen daling plaats gehad, zoodat de genormaliseerde kosten niet lager liggen dan de normale fysieke kosten bij het prijspeil van 1939.

In de verdere berekening is gebruik gemaakt van de, door middel van enquête verkregen, wijzigingscoëfficiënten, die aangeven de mate waarin de kostenelementen voor oogst 1941 zijn gestegen t.o.v. 1939.

Zooals aan het einde van dit rapport nader is aangegeven, is, bij gebrek aan exacte gegevens, in de becijferingen geen rekening gehouden met de extra kosten van een mislukt gewas.

De gespecificeerde werkelijke kosten van oogst 1939 zijn voor elk der 7 bovengenoemde bedrijven weergegeven in bijlage I.

Door vermenigvuldiging met de daarachter vermelde wijzigingscoëfficiënten zijn de hieruit afgeleide totale kosten voor 1941 berekend.

DE METHODE.

I. Van de 7 bedrijven (groep 't Zandt) vormen de gemiddelden van kosten en opbrengsten per bedrijf, over de jaren 1936 t/m 1939, de genormaliseerde gegevens welke als uitgangspunt van de berekeningen dienen (bijlage II).

De op grond van deze gegevens berekende kostprijs is ter vergelijking met de hieruit omgerekende kostprijs voor 1941 opgenomen in bijlage II. De omrekening van de genormaliseerde totale kosten is geschied door van elk der 7 bedrijven deze kosten te vermenigvuldigen met het voor het bedrijf geldende quotient van de totale "werkelijke" kosten 1941 tot de totale werkelijke kosten 1939 (bijlage I).

Het vraagstuk van de "joint costs" van zaad en stroovlas leverde hier geen moeilijkheden, daar de prijs van het zaad geen onbekende grootte vormt, doch in tegendeel geheel bepaald is.

Zonder bezwaar kan dan ook voor de berekening voor 1941 de opbrengst van zaad tegen de vastgestelde prijs van f.14.- per 100 kg. op de totale kosten van stroovlas + zaad in mindering worden gebracht.

Evenzoo vond voor de andere berekening een aftrek van f.12.- per 100 kg. (vastgestelde prijs 1939) plaats.

Aangezien het bepalen van de hoogte van een redelijk ondernemersloon een kwestie is van maatschappelijke waardeering van den arbeid van den boer, ligt het niet in het kader van deze berekeningen deze beoelening op een bepaalde hoogte te fixeren. Derhalve is, ter oriëntatie, de berekening uitgevoerd bij 4 verschillende grootten.

II. De bij vorige onderzoeken veelal gebruikte methode van projectie leek hier minder goed verantwoord. De daarbij gemaakte veronderstelling dat voor bedrijven met verschillende kostenfactor de kosten van een bepaald product zich ongeveer gelijk verhouden als de kosten van het geheel der gewassen lijkt n.l. voor vlas, dat in den regel een klein percentage van het bebouwde oppervlak uitmaakt en bovendien een wisselvallig en moeilijk gewas is, eenigszins twijfelachtig.

Niettemin is ook een berekening volgens deze methode voor oogst 1941 uitgevoerd (bijlage III).

Van 275 bedrijven uit de Noordelijke Bouwstreek, waarvan wel de totale kosten en baten, doch niet de productiekosten afzonderlijk bekend waren, is uit eerstgenoemde cijfers berekend hoeveel gulden aan kosten tegenover f. 100.- baten stonden. De bedrijven zijn gerangschikt naar de grootte van deze verhoudingsfactor (kostenfactor) en zijn met een interval van één gulden in een frequentie-diagram geplaatst (bijlage IV).

Uit dit diagram blijkt dat 20% (= 55 bedrijven) een kostenfactor hebben van 85 of hooger en 10% (= 27 bedrijven) van 91 of hooger.

De verdere berekeningen worden gebaseerd op de veronderstelling dat:

A. 80% van de bedrijven rendabel moet zijn,

B. 90% van de bedrijven rendabel moet zijn,

in dien zin, dat van de bedrijven, behoorende tot de representatieve grensgroep, alle kosten worden goedgemaakt, terwijl bovendien door deze bedrijven f.40.- per ha. ondernemersloon wordt verdiend.

Van elk der 7 individueele bedrijven (groep 't Zandt) wordt aldus de kostprijs per 100 kg. genormaliseerde opbrengst vermenigvuldigd met het quotient van den kostenfactor van het betreffende bedrijf en den kostenfactor van de representatieve grensgroep (= 85 in geval A en 91 in geval B). (bijlage III).

RESULTATEN.

Methode I.

Kostprijs per 100 kg. gerepeld stroovlas:

Genmiddeld ondernemersloon per ha.	oogstjaren 1936 t/m 1939	oogst 1941.
f. 75.-	f. 8.45	f. 10.73
" 100.-	" 8.92	" 11.20
" 125.-	" 9.39	" 11.63

Methode II.

Het gemiddelde van de geprojecteerde kostprijzen bedraagt:

A. (80% rendabel) f. 11.48 per 100 kg.
 B. (90% " " " 12.29 " 100 kg.

Over de betrouwbaarheid der methode valt op te merken, dat, volgens bijlage III, de kostprijzen met uitzondering van bedrijf No. 1 en 10 inderdaad naar hetzelfde punt tenderen.

Daar de kostenfactor van het middenbedrijf van het frequentie-diagram 76 bedraagt zou het ondernemersloon in deze groep, bij een opbrengst van 5323 kg. per ha., bedragen:

$$\text{in geval A: } \left\{ f. 11.48 - \left(\frac{76}{85} \times f. 11.48 \right) \right\} \times 53.23 + f. 40.- = f. 65.- + f. 40.- = \underline{\underline{f. 105.--}}$$

$$\text{in geval B: } \left\{ f. 12.29 - \left(\frac{76}{91} \times f. 12.29 \right) \right\} \times 53.23 + f. 40 = \\ = f. 108.- + f. 40.- = \underline{\underline{f. 148.--}}$$

CONCLUSIE.

Bovenstaande becijferingen gelden uiteraard alleen voor de Noordelijke Bouwstreek van Groningen, op basis van de gemiddelden van de oogstjaren 1936 t/m 1939.

De gevolgen van een mislukten oogst komen hierin niet tot uitdrukking. Over de extra kosten van het nagewas tengevolge van de magere stoppel, die het vlas veroorzaakt en over de kosten van het, bij vlas relatief veelvuldig voorkomende misgewas, alsmede over de lagere opbrengst van het daarna nog te verbouwen gewas stonden ons geen exacte gegevens ter beschikking. 1) Deze kostenelementen zijn derhalve niet in den kostprijs begrepen.

In verband hiermee is echter bij het incalculeeren van het gemiddelde ondernemersloon ter oriëntatie o.a. ook een bedrag van f. 125.-, resp. f. 150.- per ha. aangenomen.

In hoeverre de gegevens en berekende uitkomsten ook van toepassing zijn op de overige delen van Nederland is, bij gebrek aan voldoende gegevens, moeilijk te beoordeelen.

's-Gravenhage,
25 Juni 1941.

LANDBOUW-ECONOMISCH
INSTITUUT.
Drs. J. Herring.

1) In een vergadering van de Vlas-commissie van de 3 C.L.O. werd het totaal dezer kosten op f. 150.- per ha. geschat; de frequentie van het voorkomen van de laatste twee factoren werd daarbij niet genoemd.

Specificatie van de productiekosten van Vlas.

omschrijving.	Wijzigingscoëf.	't landt					't Zandt		
		1 '39	2 '39	3 '39	4 '39	5 '39	6 '39	10 '39	
Indirecte kosten.									
1. Onderhoud werktuigen	1.5	10.24	7.82	-.33	5.86	3.17	3,29	4.77	1
2. Afschrijv. werktuigen.	1.75	10.04	11.08	7.29	17.24	8.56	10.24	5.86	2
3. Rente doode inventaris.	1.14	3.34	2.65	1.41	5.06	2.81	2.52	1.20	3
4. Rente omlopend kapitaal	-. -)	2.51	2.43	2.44	2.50	2.47	2.44	2.46	4
5. Brandverz. oogst en doode inv.	1.40	0.59	1.35	0.29	0.75	0.17	0.31	1.37	5
6. Hagel, storm en molestverz.	1.1	0.37	0.46	-. -	-. -	0.60	-. -	1.14	6
7. Abonn. reisk. verlichting, enz.	1.1	7.23	5.41	6.41	8.82	6.90	2.88	4.17	7
8. Drainagemateriaal.	1.2	0.87	0.04	1.45	-. -	1.36	2.86	2.96	8
9. Kalkmeststoffen	1.1	-. -	12.75	3.47	-. -	8.18	1.95	10.92	9
10. Fosforzuurmeststoffen	1.33	8.44	5.70	6.69	5.35	5.73	9.23	4.79	10
11. Kalimeststoffen	1.12	8.11	2.96	8.21	13.48	6.89	3.73	-. -	11
12. Groenbemesting	3. -	-. -	4.41	0.28	2.81	1.36	-. -	-. -	12
13. Diversen	1.1	-. -	0.69	-. -	1.30	0.40	-. -	-. -	13
14. Stalmest	1.2	2.15	0.66	1.59	1.96	0.94	2.43	1.80	14
15. Arbeidsloon.	1.245	33.10	24.24	20.96	22.02	19.88	30.69	29.90	15
16. Kosten Paarden.	1.5	11.59	18.33	11.46	16.17	7.79	15.11	20.83	16
17. Kosten Tractor.	2. -	10.31	-. -	-. -	-. -	8.13	8.06	-. -	17
18. Kosten extra personeel.	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	18
Totaal Indirecte kosten.		08.89	100.98	72.28	103.32	85.34	105.74	92,26	
Directe kosten:									
19. Arbeidsloon	1.245	97.68	102.94	91.22	82.24	97.45	96.25	77.43	19
20. Kosten Paarden.	1.5	10.32	11.55	9. -	7.81	8.58	9.75	10.71	20
21. Kosten Tractor.	2. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	21
22. Kosten Zichtmachine	1.8	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	22
23. Dorschen, Repelen.	1.275	62.40	54.80	62.31	62.70	85.15	55.97	47.56	23
24. Zaaizaad.	1.15	18.54	24.78	20.24	22.48	22.33	6.68	18.21	24
25. Ontsmetting.	1.3	0.60	-. -	0.40	1. -	1.50	1.20	1.05	25
26. Stikstofbemesting	1.016	10.80	8.10	9.69	16.54	9.50	0.31	0.09	26
26a. Stalmest.	1.2	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	26a
27. Bestrijding plantenziekten	1.3	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	-. -	27
28. Sociale lasten.	1.30	10.74	10.43	9.99	9.48	10.42	10.39	8.85	28
29. Vracht.	1.5	8.51	8.97	6.77	6.69	7.11	9.88	6.83	29
30. Weegloon.	1. -	0.87	0.83	0.96	0.69	0.86	0.93	0.63	30
31. Provisie.	1. -	6.56	6.64	7.23	5.16	6.44	6.95	4.72	31
Algemeen totaal.		335.91	329.57	290.09	318.11	306.96	324.05	276.25	

Algemeen totaal 1941 (= som van de posten 1 t/m 32, na vermenigvuldiging met de daarbij vermelde wijzigingscoëfficiënten.

164.42 457.39 394.97 439.23 423.48

435.67 276.25

1) Voor 1941 opnieuw berekend uit het totaal aan omlopend kapitaal à 4 % door den Rijkslandbouwconsulent voor Noordelijk Groningen. Voor 1939 was een te laag bedrag voor oplopend kapitaal aangenomen.

KOSTPRIJSBEREKENING VAN GEREPELD VLAS.

BIJLAGE II

A. Gemiddelden per ha. van de oogst- en 1936 t/m 1939	't Zandt							Gem.
	1	2	3	4	5	6	10	
Totale kosten (afgerond in guldens)	368	392	317	332	339	377	315	348
Opbrengst stroovlas (in kg)	5905	5468	5414	5100	5353	5307	4715	5323
Opbrengst zaad (in kg)	900	919	918	784	849	854	796	860

B. BEREKENING VOOR DEN OOGST 1939

Genormaliseerde hoeveelheden per h.a.								
Totale kosten (stroovlas+zaad)	368	392	317	332	339	377	315	348
Pacht	130	130	130	130	130	130	130	130
Af: Opbrengst zaad. (à f. 12.- per 100 kg).	498	522	447	462	469	507	445	478
Totale kosten stroovlas	108	110	110	94	102	102	96	103
Idem, vermeerderd met:								
gem. f. 75.- ondernemersloon per ha.	390	412	337	368	367	405	349	375
" f. 100.- " " "	465	487	412	443	442	480	424	450
" f. 125.- " " "	490	512	437	468	467	505	449	475
" f. 150.- " " "	515	537	462	493	492	530	474	500
Opbrengst stroovlas in kg.	540	562	487	518	517	555	499	525
Kostprijs per 100 kg stroovlas bij:	5905	5468	5414	5100	5353	5307	4715	5323
gem. f. 75.- ondernemersloon per ha.	7.87	8.91	7.61	8.69	8.26	9.04	8.99	8.45
" f. 100.- " " "	8.30	9.36	8.07	9.18	8.72	9.52	9.52	8.92
" f. 125.- " " "	8.72	9.82	8.53	9.67	9.19	9.99	10.05	9.39
" f. 150.- " " "	9.14	10.28	9.---	10.16	9.66	10.46	10.58	9.86

C. BEREKENING VOOR DEN OOGST 1941

Genormaliseerde hoeveelheden per h.a.								
Totale kosten (stroovlas+zaad)	558	543	432	458	467	507	480	485
Pacht	130	130	130	130	130	130	130	130
Af: Opbrengst zaad. (à f. 14.- per 100 k.g.)	638	673	562	588	597	637	610	615
Totale kosten stroovlas	126	129	129	110	119	120	112	121
Idem, vermeerderd met:	512	544	433	478	478	517	498	494
gem. f. 75.- ondernemersloon per ha.	587	619	508	553	553	592	573	569
" f. 100.- " " "	612	644	533	578	578	617	598	594
" f. 125.- " " "	637	669	558	603	603	642	623	619
" f. 150.- " " "	662	694	583	628	628	667	648	644
Kostprijs per 100 kg. stroovlas bij:								
Gem. f. 75.- ondernemersloon per ha.	9.94	11.32	9.38	10.84	10.33	11.16	12.15	10.73
" f. 100.- ondernemersloon per ha.	10.36	11.78	9.84	11.33	10.80	11.63	12.68	11.20
" f. 125.- ondernemersloon per ha.	10.79	12.23	10.31	11.82	11.82	12.10	13.21	11.63
" f. 150.- ondernemersloon per ha.	11.21	12.69	10.77	12.31	11.73	12.57	13.74	12.15

	t Zandt										Gem.
	1	2	3	4	5	6	10				
Totale kosten (strocvlas+zaad) per ha. (Zie bijlage II, oogst 1941)	512	544	433	478	478	517	498	494			
Bijondermemerloon per ha.	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Genormaliseerde opbrengst in kg. per ha.	552	584	473	518	518	557	538	534			
Genormaliseerde opbrengst in kg. per ha.	5905	5468	5414	5100	5353	5307	4715	5323			
Kosten per 100 kg. genormaliseerde opbrengst:	9.35	10.68	8.74	10.16	9.68	10.50	11.41	10.03			
BEREKENING v.d. KOSTPRIJS VAN DE REPRESENTATIEVE GRENSGROEPEN OP BASIS VAN BOVENSTANDE INDIVIDUELE KOSTPRIJZEN.											
Kosten per f. 100 opbrengst - - -	78	82	63	73	73	78	76				
Kostprijs per 100 k.g. genorm. opbr.	9.35	10.68	8.74	10.16	9.68	10.50	11.41	10.03			
A. Grensgroep 85 (80% rendabel)	$\frac{85}{78} \times$ =10.19	$\frac{85}{82} \times$ =11.07	$\frac{85}{63} \times$ =11.79	$\frac{85}{73} \times$ =11.83	$\frac{85}{73} \times$ =11.27	$\frac{85}{78} \times$ =11.44	$\frac{85}{76} \times$ =12.76	11.48			
B. Grensgroep 91 (90% rendabel)	$\frac{91}{78} \times$ =10.91	$\frac{91}{82} \times$ =11.85	$\frac{91}{63} \times$ =12.62	$\frac{91}{73} \times$ =12.67	$\frac{91}{73} \times$ =12.07	$\frac{91}{78} \times$ =12.25	$\frac{91}{76} \times$ =13.66	12.29			

Resumentiedicgram van 275 bedrijven naar de kosten per f.100.- baten in het boekjaar 1939 / 1940
 Interval f.1.-

